

**TÜRK EDEBİYATI DERSİ /DİL ve ANLATIM DERSİ
DERS MÜFREDATI/PROGRAMI AÇIKLAMALAR**

11.ÖĞRENME -ÖĞRETME SÜRECİ

Öğrenme sürecinde:

1.HAZIRLIK

2.İNCELEME

3.ANLAMA-YORUMLAMA

4.DEĞERLENDİRME

aşamaları programda verilen esaslar çerçevesinde gerçekleştirilmelidir.

1.HAZIRLIK

Bu aşama yeni bilgilerin öğrenilmesini sağlamak amacıyla yapılacak hazırlık çalışmalarını kapsamaktadır. Bu amaca yönelik olarak;

- Ders için gerekli malzemenin hazırlanması,
- Ön bilgilerin harekete geçirilmesi,
- İncelemeye yönelik olarak yöntem ve tekniklerin belirlenmesi gerekir.

İncelenecek metne ve konuya göre malzeme hazırlanmalıdır. Daha sonra da öğrencilere incelenecek konu ve metinle ilgili sorular yöneltilmelidir. Programda belirtilen yönteme göre metnin inceleme ve değerlendirilmesine geçilmelidir.

2. METNİ İNCELEME

İnceleme, metnin yapı, tema, dil ve anlatım bakımlarından çözümlene sürecini kapsar. Bu aşamada öğrencilerin, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma-sorgulama, problem çözme, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma becerisi, Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma, sanat eserinden zevk alma becerilerini kazanmaları; metni anlayıp ondan bilinçli zevk almaları sağlanır.

3. ANLAMA-YORUMLAMA

Bu aşamada yapı,tema, dil ve anlatım öğelerinin iç içe girerek oluşturdukları organik birliğin anlam değeri araştırılır. Bu anlamın oluşmasını sağlayın öğeler arasındaki ilişki belirlenir. Metin güncelleştirilir.

4. DEĞERLENDİRME

Bu aşama öğrenilen bilginin ne derece öğrenildiğinin ve kullanılmaya hazır hâle gelip gelmediğinin belirlenmesi aşamasıdır. Öğretmen öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerine fırsat sağladığı gibi, sınıfın genel durumunu da bu bölümde değerlendirmelidir. Çıkan sonuçlara göre tedbirler almalıdır.

**TÜRK EDEBİYATI DERSİ /DİL ve ANLATIM DERSİ
DERS MÜFREDATI/PROGRAMI AÇIKLAMALAR**

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİNDE ÖĞRETMEN

- Öğrencilerin bireysel özelliklerini dikkate almalıdır.
- Farklı yazın türlerini tanıtarak öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olmalıdır.
- Öğrencilerin düşüncelerini önemsemelidir.
- Kaynaklara ulaşma yöntemlerini sunmalıdır.
- Öğrencilerin edebî zevklerinin geliştirici çalışmalar yapılmalıdır.
- Öğrencilerin zihinsel becerilerini geliştirici çalışmalar yapılmalıdır.
- Öğrencilerin, bilgilerini sınıflandırmalarına, karşılaştırma yapmalarına, bilgiler arasında ilişkilendirme kurmalarına, yeni bilgileri yorumlamalarına yardımcı olmalıdır.
- Öğrencilerin, öğrenme türlerine göre çalışmalar yapmalarına yardımcı olmalıdır.
- Öğrencilerin, kendilerini değerlendirmelerine yönelik çalışmalar yapmalarına yardımcı olmalıdır.

**TÜRK EDEBİYATI DERSİ /DİL ve ANLATIM DERSİ
DERS MÜFREDATI/PROGRAMI AÇIKLAMALAR**

12.ÖLÇME ve DEĞERLENDİRME

Türk Edebiyatı programında; ölçme, öğrencilerin kazanım ve becerileri ne kadar edindiklerini görmeye yarayan araç olarak kullanılmalıdır. Ölçme ve değerlendirme yoluyla öğrencilerin öğrenme süreçleri izlenmeli ve bu süreç değerlendirilerek gerektiğinde kullanılan sınıf etkinlikleri zenginleştirilmelidir. Öğretmen, öğrencilerin karşılaştıkları eksiklikleri belirlemeli; onları program doğrultusunda gerekli becerileri kazanmaya ve geliştirmeye özendirilmelidir.

Bunun için öğretmen, birkaç aracı birlikte kullanarak ölçme ve değerlendirme yapmalıdır. Şiir okuma, kitap inceleme, sınıf içi tartışma, canlandırma, performans ödevler ve sunular öğrenci hakkında bilgi edinmenin yollarındandır. Ancak bunlardan hiçbiri tek başına yeterli değildir. Program, bireysel farklılıkları dikkate alan öğrenci merkezli öğretme ve öğrenme stratejilerini benimsenmiş olduğundan, ölçme ve değerlendirmede de öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını sergilemelerine imkân vermek için çoklu değerlendirme gerekmektedir.

Programda eğitim-öğretim sürecini destekleyici nitelikte çeşitli değerlendirme araç ve yöntemleri önerilmiştir. Öğretmenler bunları ya da bunlardan esinlenerek ünitelerdeki kazanımlara uygun olarak hazırlayacakları değerlendirme yöntemlerini kullanabilirler.

A. Programla Kazandırılmak İstenen Üst ve Alt Beceriler

1.Eleştirel Düşünme Becerisi: Bu beceri, kuşku temelli sorgulayıcı bir yaklaşımla konulara bakma, yorum yapma ve karar vermeyi kapsar. Bu üst becerinin sebep-sonuç ilişkilerini bulma, ayrıntılarda benzerlik ve farklılıkları yakalama, çeşitli ölçütleri kullanarak sıralama yapma, verilen bilgilerin kabul edilebilirliğini, geçerliliğini belirleme, analiz etme, değerlendirme, anlamlandırma, çıkarımda bulunma gibi alt becerileri vardır. Bu beceriler metinleri çözümlenme, anlama ve yorumlamada kullanılmalıdır.

2.Yaratıcı Düşünme Becerisi: Sözü edilen beceri, öğrencilerin bir temel fikri değiştirme, geliştirme, benzerleriyle birleştirme, yeniden farklı ortamlarda kullanma ya da tamamen kendi düşüncelerinden yola çıkarak yeni ve farklı bilgiler üretmeyi kapsar. Ayrıntılı fikirler geliştirme ve zenginleştirme, sorunlara kişisel çözümler bulma, fikirler ortaya koyma, bir fikre, çok farklı açılardan ve bütünsel bakma alt beceriler bu üst beceri çerçevesinde düşünülmelidir. Metinleri, inceleme ve değerlendirme, sonra da onları anlama, yorumlama ve güncelleştirme bu becerilerin geliştirilmesini sağlar.

3.İletişim Becerisi: Bu beceri iletişim etkinliği ve iletişimdeki öğelerle ilgilidir. İnsanın çevresi ile ilişkisi bakımından önemlidir. Bulunduğu ortama uygun olarak kullanması gereken konuşma biçimini belirleme, uygun hitap şeklini seçme, vücut dilini gerektiği yerde ve gerektiği ölçüde kullanma, dinleme, söz hakkı alma ve verme, grup içerisinde etkin bir şekilde arkadaşlarıyla

TÜRK EDEBİYATI DERSİ /DİL ve ANLATIM DERSİ DERS MÜFREDATI/PROGRAMI AÇIKLAMALAR

etkileşim içerisinde olma, etkin ve hızlı bir şekilde okuma, okuduğunu anlama ve eleştirme, yazarken ve konuşurken hedef kitleyi dikkate alma alışkanlıkları kazanma, kendisinin ve başkalarının yazdıklarını eleştirme gibi alt beceriler de bu başlık altında değerlendirilmelidir.

4.Araştırma-Sorgulama Becerisi: Bu beceri, doğru ve anlamlı sorular sorarak problemi fark etme ve kavrama, problemi çözmek amacıyla neyi ve nasıl yapması gerektiğini araştırma; yapılacakları plânlama, sonuçları tahmin etme, çıkabilecek sorunları göz önüne alma, sonucu test etme ve fikirleri geliştirme gibi becerileri kapsar. Araştırma – sorgulama becerisi:

- Anlamlı tahminde bulunma, uygun araştırma ortamına karar verme,
- Çözümleme ve araştırmada ne kadar ve hangi özellikte kanıt toplanması gerektiğini belirleme,
- Çözümleme ve araştırmayı planlama,
- Metinleri benzerleriyle karşılaştırma,
- Araç gereç kullanma,
- Sonuçları sunma yollarını belirleme, sonuçların tekrar incelenmesi gerekip gerekmediğine karar verme,
- Metinlerde tema ile ilgili diğer öğelerin bağlantısını kurma, bulunanları uygun bir dille ifade etme,
- Metinleri tutarlı ve güzel kılan nitelikleri belirleme,
- Bulunanların ilk beklentileri karşılayıp karşılamadığına karar verme gibi alt becerileri kapsar.

5.Problem Çözme Becerisi: Bu beceri öğrencinin metnin anlaşılmasında karşısına çıkacak problemleri çözmek için gerekli olan alt becerileri kapsar. Problem çözme becerisinin:

- Metindeki kavramlar hakkında düşündüklerini nedenleriyle açıklama,
- Metnin tema çevresinde nasıl oluştuğunu belirleme,
- Temel düşünceyi destekleyen yardımcı düşünceleri ayırma,
- Metindeki olayla kişi, mekân ilişkisini belirleme,
- Metinde anlatılanları öğrenmek için yöntemler geliştirme,
- Metnin çözümlenmesinde elde edilen veri bilgilerin değerlendirilmesi gibi alt becerileri vardır.

6.Karar Verme Becerisi

Bu beceri; metin hakkında çeşitli yönlerden karar vermeyi kapsar. Farklı metinlerde ifade edilenleri birleştirme, parçadan hareketle ulaşılabilecek yargıları bulma, metnin özelliklerini belirleme, kurmaca olanla olmayana belirleme, doğal dille metinde kullanılan dili birbirinden ayırma, genel bir yargıya varma gibi alt becerileri kapsar.

7.Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi: Bu beceri, bilginin araştırılması, bulunması, işlenmesi, sunulması ve değerlendirilmesinde teknolojiyi kullanabilme becerilerini kapsar.

**TÜRK EDEBİYATI DERSİ /DİL ve ANLATIM DERSİ
DERS MÜFREDATI/PROGRAMI AÇIKLAMALAR**

- Bilgi teknolojilerin kullanılması için gerekli becerilere sahip olma,
- Bilgi teknolojilerini kullanırken plânlama yapma,
- Bilgi teknolojilerini yerinde kullanma konusunda doğru karar verme,
- Kaynaklardan bilgiye ulaşma,
- Taranan bilgilerin işe yararlılığını sezme ve ayırma, değerlendirme, sonuca varma, sonucu uygun formda sunma ve onları yeni alanlarda kullanma gibi alt becerileri bu başlık altında bir araya getirilmelidir.

8.Türkçeyi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma Becerisi:

Bu beceride öğrencilerin okuduğunu, dinlediğini, gördüğünü, doğru, tam ve hızlı olarak anlayabilmeleri; duygu, düşünce, hayal ve isteklerini açık ve anlaşılır bir şekilde eksiksiz ifade edebilmeleri; güzel sanatlara has bir duyarlılıkla dili kullanabilmeleri, bu tavırla gerçekleştirilmiş eserlerden zevk alabilmeleri gibi alt beceriler söz konusudur.

9.Sanat Eserinden Zevk Alma

Bu beceri öğrencilerin sanat eserini bütün yönleriyle anladıktan ondan edebî zevk almasını sağlar. Metne estetik değer katan öğeleri ayırma, edebî metnin diğer güzel sanatlarla ilişkisini belirleme, metnin edebiyat geleneği içindeki yerini belirleme, edebî zevkle kültür arasında ilişki kurma gibi alt becerileri kapsar.

Edebiyat programı, yaratıcı ve eleştirel düşünme, sanat eserlerinden zevk alabilme, problem çözme, karar verme, araştırma gibi genel becerilerin yanında, değişim ve sürekliliği algılama, kanıt kullanma, mekânı algılama, gözlem yapma gibi becerileri geliştirmesi ve bu konulardaki önemli yaklaşımları kavratması bakımından öğrencinin eğitimine önemli katkılar sağlayacaktır.

Yukarıda belirtilen becerilerin alt becerileri kodlanarak aşağıda verilmiştir. Testlerde bu becerilerin kazanımlardan hareketle dengeli şekilde ölçülmesine dikkat edilmelidir.

**TÜRK EDEBİYATI DERSİ /DİL ve ANLATIM DERSİ
DERS MÜFREDATI/PROGRAMI AÇIKLAMALAR**

1.ELEŞTİREL DÜŞÜNME

KOD	ALT BECERİLER
1.1	Metni oluşturan öğeleri birbiriyle ilişkilendirir.
1.2	Metni oluşturan öğeleri karşılaştırır.
1.3	Metnin yazılış amacını açıklar.
1.4	Metnin hedef kitleye uygunluğunu değerlendirir.
1.5	Metnin yazılış amacını eleştirir.
1.6	Metnin hedef kitleye uygun olup olmadığını değerlendirir.
1.7	Metnin dönemini temsil gücünü sorgular.
1.8	Yazarın başarısını sorgular.
1.9	Yazarın yazma amacını tartışır.
1.10	Metne ilgi duyma nedenini açıklar
1.11	Metni yorumlar, sonuç çıkarır.
1.12	Yazarın bakış açısını sorgular.
1.13	Metindeki ifadenin kesin olup olmadığını tartışır.
1.14	Metnin düzenlenişini değerlendirir.
1.15	Kurmaca metindeki gerçeklikle, yaşanan gerçekliği karşılaştırır.
1.16	Metindeki olay örgüsünün, oluşumunu belirler.
1.17	Olaya dayalı metinlerde temayı belirler.
1.18	Metni kendine göre yorumlar.
1.19	Yazıldığı dönemin kültür yapısıyla metin arasında ilişki kurar.
1.20	Metnin düşünce yapısını oluşturan öğeleri ayırır.
1.21	Metnin temasını bulur, tema ile yaşanan gerçekliği karşılaştırır, tema konusunda kendi düşüncelerini aktarır.
1.22	Tartışılan bir kavramın doğruluğu üzerinde kendi düşüncelerini aktarır.
1.23	Tartışılan kavramın olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya koyar.
1.24	Tartışılan konu üzerinde uzman görüşlerini aktarır.
1.25	Metni meydana getiren farklı öğelerin bir bütün oluşturduğunu belirler.
1.26	Temayı destekleyen düşüncelerin olumlu veya olumsuz yönlerini açıklar.
1.27	Temel düşünceleri destekleyen yardımcı düşüncelerin doğruluğunu tartışır.
1.28	Metindeki düşüncelerin nasıl organize edildiğini tartışır.
1.29	Yazarın metni nesnelleştirme yöntemini tartışır.
1.30	Metni oluşturan geleneği değerlendirir.
1.31	Metnin dilini değerlendirir.
1.32	Metin-yazar-okuyucu ilişkisini tartışır.
1.33	Metnin yazılış amacına ne ölçüde ulaştığını tartışır.
1.34	Dönemleri belirleyen zihniyeti tartışır.
1.35	Metinde gözlemin etkisini tartışır.
1.36	Metnin yazarının beslendiği kültür kaynaklarını tartışır.
1.37	Sosyal hayatın metne yansımaları tartışır.
1.38	Metnin yazarının toplumu etkileme derecesini tartışır.
1.39	Metnin yazarının toplumdan etkilenme derecesini tartışır.
1.40	Metindeki kalıp ifadelerin metne katkısını tartışır.
1.41	Metindeki temayla ilgili olanları ve olmayan hususları birbirinden ayırır.
1.42	Gerçek hayatta kurmaca metinlerden yararlanılıp yararlanılamayacağını tartışır.
1.43	Metindeki düşüncenin nasıl geliştirildiğini tartışır.
1.44	Metnin yapısının özelliklerini açıklar.
1.45	Metnin diğer metinlerle ilişkisini belirler.
1.46	Metnin anlatım özelliklerini açıklar.
1.47	Metnin dilini edebî kılan özellikleri açıklar.
1.48	Metnin döneminin kültürüyle ilişkisini açıklar.
1.49	Metni bir bütün olması bakımından değerlendirir.
1.50	Kişilerin gerçek hayattan farklılıklarını belirler.
1.51	Metindeki kişilerin tutarlı olup olmadığını değerlendirir.
1.52	Olay örgüsünün inandırıcı olup olmadığını tartışır.
1.53	Gündelik hayata ait gerçekliğin nasıl değiştirildiğini açıklar.
1.54	Metnin temasının evrensel olup olmadığını tartışır.
1.55	Anlatıcının anlattıklarının inandırıcı olup olmadığını tartışır.

**TÜRK EDEBİYATI DERSİ /DİL ve ANLATIM DERSİ
DERS MÜFREDATI/PROGRAMI AÇIKLAMALAR**

2.YARATICI DÜŞÜNME

KOD	ALT BECERİLER
2.1	Metinden genel bir mesaj çıkarır.
2.2	Metni doğru anladığını ifade eder.
2.3	Metnin nasıl gelişeceğini tahmin eder.
2.4	Beğendiği bir konuda metin oluşturur.
2.5	Verilen bilgidен hareketle metin oluşturur.
2.6	Bir metni yorumlar.
2.7	Olay örgüsünün gelişimini tahmin eder.
2.8	Son tarafı verilmiş bir metnin önceki bölümlerini tahmin eder.
2.9	Metindeki bilgilerin günlük hayatta uygulanabilirliğini belirler.
2.10	Metni tutarlı kılan öğeleri düşünür.
2.11	Şiirin neden yazıldığını tahmin eder.
2.12	Öğretici metinlerin başka nasıl anlatılabileceğini düşünür.
2.13	Metinleri daha önceki metinlerden farklı kılan hususları düşünür.
2.14	Metnin anlam, yapı, tema ve diliyle nasıl bir organik birlik oluşturduğunu düşünür.

3.İLETİŞİM BECERİSİ

KOD	ALT BECERİLER
3.1	Bir konu veya tema ile ilgili düşüncelerini açıklar.
3.2	Düşüncelerini başkalarıyla tartışır.
3.3	Savunduğu düşünceyi örnekendirerek açıklar.
3.4	Düşüncelerini sözlü ve yazılı olarak ifade eder.
3.5	Düşüncelerini kavram haritalarıyla ve grafiklerle açıklar.
3.6	Okuduğu eseri tanıtır.
3.7	Dilini ve millî kültürünü tanıtır.
3.8	Metnin ana düşüncesini kendi düşünceleriyle ifade eder.
3.9	Konuyla ilgili tablo, grafik,yapıp bunları açıklar.
3.10	Metinden etkilenme nedenini açıklar.
3.11	Metinden hareketle dönemin sosyal ve siyasî yapısıyla ilgili düşüncelerini paylaşır.
3.12	Metindeki gizli anlam ve değerleri arkadaşlarıyla paylaşır.
3.13	Metnin temasını kendi cümleleriyle dile getirir.

4.ARAŞTIRMA BECERİSİ

KOD	ALT BECERİLER
4.1	Metindeki kalıplaşmış ifadelerin ve kelime gruplarının anlamlarını araştırır.
4.2	Metinde kullanılan söz sanatlarının işlevlerini araştırır.
4.3	Metnin yazarıyla ilgili bilgi toplar.
4.4	Metnin yazıldığı dönemin sosyal yapısını araştırır.
4.5	Dönemi temsil eden edebî şahsiyetleri araştırır.
4.6	Konunun tarihçesini ya da gelişim sürecini araştırır.
4.7	Kavram ve olguların başka kavram ve olgularla ilişkisini araştırır.
4.8	Millî kültür öğelerini araştırır.
4.9	Geleneği oluşturan öğeleri metinlerde araştırır.
4.10	Metindeki öğelerin ilişkilerini araştırır.
4.11	Şiirdeki imgelerin gelenele ilişkisini araştırır.
4.12	Metnin temasının dönemdeki önemini araştırır.
4.13	Metnin yazarının beslendiği kültür kaynaklarını araştırır.
4.14	Dönemlere ait metinlerde işlenen temaların yoğunluğunu araştırır.
4.15	Toplumun başka toplumların kültürlerinden etkilenme nedenlerini araştırır.
4.16	Dönemi ve akımı temsil eden yazar ve şairleri araştırır.
4.17	Bir metni ana fikrini belirlemek için okur.
4.18	Bir kelimenin kelime grubunun anlamına ulaşmak için uygun kaynakları kullanır.
4.19	Metinde verilen fikirleri ayırır, iletilen mesajları bulur.
4.20	Eleştirel düşünme, fikir oluşturma için okur.

**TÜRK EDEBİYATI DERSİ /DİL ve ANLATIM DERSİ
DERS MÜFREDATI/PROGRAMI AÇIKLAMALAR**

5.PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ

KOD	ALT BECERİLER
5.1	Konu ya da kavram hakkında düşündüklerini nedenleriyle açıklar.
5.2	Tema çevresinde metnin nasıl oluştuğunu açıklar.
5.3	Temel düşünceyi destekleyen yardımcı düşünceleri sıralar.
5.4	Olaylar ve kavramlar arasındaki ilişkileri ortaya koyarak, neden-sonuç ilişkisini açıklar.
5.5	Kavram ve olguların sosyal yönünü belirler.
5.6	Metni meydana getiren unsurlar arasındaki ilişkiyi belirler.
5.7	Olay, mekân, kişi arasındaki ilişkiyi belirler.
5.8	Yapı-tema arasındaki ilişkiyi açıklar.
5.9	Söz ve söz gruplarının metinde kazandıkları anlam değerlerini belirler.
5.10	Söz ve söz gruplarının metinde yüklendikleri duygu değerlerini belirler.
5.11	Metni meydana getiren parçalar arasındaki ilişkiyi belirler.
5.12	Kişi-mekân ilişkisini belirler.
5.13	Anlatıcının bakış açısını bulur.
5.14	Olay örgüsünden yola çıkarak metnin temasını bulur.

6.KARAR VERME BECERİSİ

KOD	ALT BECERİLER
6.1	Aynı konuda farklı metinlerde ifade edilenleri birleştirir.
6.2	Parçadan hareketle ulaşılabilecek yargıları bulur.
6.3	Okuduğu metnin Türk edebiyatındaki tarihî gelişimini belirler.
6.4	Metinden hareketle edebî dönemlerin, akımların özelliklerini belirler.
6.5	Metinle yazarının edebî kişiliği arasında ilişki kurar.
6.6	Metinde kurmaca olanla olmayanı belirler.
6.7	Doğal dile metinde kullanılan dili birbirinden ayırır.
6.8	Metnin yazılış amacını belirler.
6.9	Bir metni hangi yönlerden inceleyeceğini belirler.
6.10	Metni değerlendirerek genel bir yargıya varır.
6.11	Bir cümlede veya metinde bırakılan boşlukları uygun şekilde tamamlar.
6.12	Edebî sanatların işlevlerini belirler.

7.BİLGİ TEKNOLOJİLERİNİ KULLANMA BECERİSİ

KOD	ALT BECERİLER
7.1	Elektronik ortamını yeterli derecede araştırmalarında kullanır.
7.2	Bilgiye ulaşırken bilgi teknolojilerinden yararlanır.
7.3	Ulaştığı bilgileri işler ve değerlendirir.
7.4	Bilgi teknolojilerini yerinde kullanma konusunda doğru karar verir.
7.5	Bilgi teknolojilerini kullanarak planlama yapar.
7.6	Bilgi teknolojilerin kullanılması için gerekli birikime sahip olur.
7.7	Doğru kaynaklardan bilgiye ulaşır.
7.8	Taranan bilgileri işe yararlılığına göre ayırır ve değerlendirir.
7.9	Tarıdığı bilgilerden sonuca varır.

8.TÜRKÇEYİ DOĞRU VE ETKİLİ KULLANMA BECERİSİ

KOD	ALT BECERİLER
8.1	Dil zevkini geliştirir.
8.2	Anlatılanları dinler.
8.3	Okuduklarını, dinlediklerini ve düşündüklerini düzgün cümlelerle anlatır.
8.4	Bir metni değişik amaçlar belirleyerek okur.
8.5	Düşüncelerini, doğru ifade kurallarına göre yazar.
8.6	Gördüğü bir resmi yorumlar.
8.7	Grafikleri yorumlayarak düzgün cümlelerle anlatır.
8.8	Hayal ettiklerini nasıl anlatacağını öğrenir.
8.9	Kelimelerin ve cümlelerin kullanıldıkları yerde anlam kazandıklarını anlar.
8.10	Ses ve söyleyişin anlaşmadaki rolünü değerlendirir.
8.11	İyi, doğru ve güzel yazmanın anlayarak ve zevk alarak okumaya bağlı olduğunu kavrar.

9.SANAT ESERİNDEN ZEVK ALMA

KOD	ALT BECERİLER
9.1	İfade ve söyleyiş güzelliği sağlayan öğeleri belirler.
9.2	İfade ve söyleyiş güzelliği sağlayan öğeleri araştırır.
9.3	Yapıda güzelliği sağlayan öğeleri açıklar.
9.4	Sanat amacıyla temanın nasıl yorumlandığını açıklar.
9.5	Anlam zenginliği ile güzellik arasındaki ilişkiyi araştırır.
9.6	Edebî metinle diğer güzel sanatları ilişkilendirir.
9.7	Edebî metindeki estetik yönün gelenek içinde yerini araştırır.
9.8	Zevk kültür arasındaki ilişkiyi araştırır.

**TÜRK EDEBİYATI DERSİ /DİL ve ANLATIM DERSİ
DERS MÜFREDATI/PROGRAMI AÇIKLAMALAR**

9.9	Sanat bilgisinin diğer bilgilerden farklılıklarını belirler.
9.10	Şiirlerin, ses ve söyleyiş güzelliklerini belirler.
9.11	Metni güzel kılan öğeleri tartışır.

B. Ölçmede Kullanılacak Testler ve Testlerde Kullanılacak Soruların Özellikleri

Programda sınıf sınıf verilmiş kazanımlar ve yukarıda tablo hâlinde gösterilmiş becerilerin ölçülmesinde çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu sorulardan oluşan testlerin yanında, süreci değerlendirmeye yönelik olarak çeşitli örnekler ve formlar kullanılmalıdır. Ölçme biçimlerinden biri seçildikten sonra, testte kullanılacak soruların becerileri ve kazanımları kapsayacak şekilde dengeli dağıtılmasına özen gösterilmelidir.

1. Sınavlarda Kullanılabilecek Soru Tipleri

Kısa Cevaplı Sorular: Bir kelime, bir sembol ya da en çok birkaç kelime ile cevaplanabilen soru türüdür. Bu tür sorular bilgi basamağını ölçmek için uygundur. Kısa cevaplı sorular; soru cümlesi ve eksik cümle olmak üzere iki türüdür.

Bu sorularda:

1. Sorunun ifadesi belirsiz olmamalıdır.
2. Her soru, ölçülmesi planlanan bir beceriyi yoklamalıdır.
3. Sorunun cevabı kesin olmalıdır.
4. Bir sınavdaki sorulardan bazıları başka sorulara ipucu olmamalıdır.
5. Soru cümlesi, öğrencinin tanıdığı bir kaynaktan aynen alınmamalıdır.
6. Her soru için bırakılan boşluk aynı uzunlukta olmalıdır.
7. Bir sorunun ifadesinde, sorunun cevabının bulunmasında işe yarayacak ipuçları verilmemelidir.

Çoktan Seçmeli Sorular: Daha çok bilgi, zihinsel beceri ve yeteneklerin ölçülmesinde kullanılırlar. Bir soru, soru cümlesi ve seçeneklerden oluşur. Soru cümlesi, kazanımın ifade edildiği veya sorunun sorulduğu kısımdır. Seçenekler de öğrencinin önüne konulan muhtemel cevaplardır.

Çoktan seçmeli sorularda:

1. Soru cümlesi tek ve temel bir fikir olmalıdır.
2. Her soru, yalnızca bir tek beceri üzerine odaklanmalıdır.
3. Soru olabildiğince açık ifade edilmiş olmalıdır.
4. Soru cümlesinde gereksiz açıklamalara yer verilmemelidir.
5. Soruda seçeneklere ipucu veren ifadeler kullanılmamalıdır.
6. Seçenekler anlam ve dil bilgisi bakımından soru cümlesiyle uyumlu olmalıdır.
7. Seçeneklerin uzunlukları birbirine yakın olmalıdır.
8. Cevapları kişilere göre değişebilecek sorulardan kaçınılmalıdır.
9. Seçeneklerin sıraya konulabileceği maddelerde, bunların seçeneklere yerleştirilmesi belli bir sırada olmalıdır.
- 10.Orta öğretim düzeyinde seçenek sayısının beş adet olması önerilir.
- 11.Seçenekler birbirinden bağımsız olmalı, biri diğerlerini içerir özellikte olmamalıdır.
- 12.Bir testteki bütün maddelerin seçenek sayıları aynı olmalıdır.

Eşleştirmeli Sorular: Birbirleriyle ilgili bilgi öğelerinin, belli bir açıklamaya göre eşleştirilmesiyle oluşan soru tipleridir.

Eşleştirmeli sorularda:

1. Cevap listesi, bir kelime listesi ise alfabetik; rakam, sayı, tarihten oluşuyorsa büyüklük sırasına göre düzenlenmelidir.

**TÜRK EDEBİYATI DERSİ /DİL ve ANLATIM DERSİ
DERS MÜFREDATI/PROGRAMI AÇIKLAMALAR**

2. Eşleştirme için iyi bir yönerge yazılmalıdır.

Uzun cevaplı sorular: Bu tip sorularda, öğrencilere bir ya da birkaç soru verilip bunlara belli bir sürede yazılı cevap vermesi istenir.

Bu sorularda:

1. Her soru değişik yorumlara yol açmayacak biçimde açık ve anlaşılır bir dille yazılmalıdır.
2. Soruların başında, cevaplama işlemine ilişkin hususları açıklayan bir bölüm olmalıdır.
3. Sorular ders kitaplarından ve diğer okuma kaynaklarından aynen alınmamalıdır.
4. Sorular birbirinden bağımsız olarak cevaplandırılmalıdır.

Bu soru tipinin iki türü vardır.

Sınırlı cevap gerektiren sorular: Bu tip sorulara verilecek cevabın niteliğine, uzunluğuna ve örgütlenmesine ilişkin bazı sınırlamalar konulur (...üç neden belirleyin,iki benzerlik yazın gibi).

Açık uçlu sorular: Bu tip sorularda cevabın içeriği, niteliği ve uzunluğu açısından öğrenci serbest bırakılır. Yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme, çözümlenme, birleştirme ve değerlendirme becerilerinin ölçülmesinde kullanılabilir.

Açık uçlu sorularda:

- Başarıda şansın rolü son derece azalır.
- Öğrencinin düşüncelerini organize etmesine imkân sağlanır.
- Öğrencinin yaratıcılığını ortaya koymasına izin verilir.

Açık uçlu soruların değerlendirilmesinde derecelendirme ölçekleri kullanılır. Her soru için değerlendirme ölçütleri belirlenir.

2. Ölçmede Kullanılacak Testlerin Hazırlanması ve Ölçmede Kullanılacak Testlerin Özellikleri

Testlerin Hazırlanması

Testlerin hazırlanması önemli bir süreçtir. Bu süreçte testler hazırlanmadan önce test türüne karar verilip gerekli olan belirtke tabloları hazırlanmalıdır. Belirtke tablosunda sorulacak soruların madde tanımları yapılmalı; beceriler ve kazanımlar testte dengeli biçimde dağıtılmalıdır. Bununla ilgili olarak örnek formlar eklerde verilmiştir.

Testlerin Özellikleri

- Testlerin geçerli, güvenilir, objektif, kullanışlı, kapsamlı ve ayırt edici olmasına dikkat edilmelidir.
- Testlerde seçilen metinlerin öğrenci seviyesine uygunluğuna dikkat edilmelidir. Olabildiği ölçüde sınıfta işlenen metinler testlerde kullanılmamalıdır. Eğer kullanılırsa sınıfta yapılan yorumdan başka yorumlar soru olarak yöneltilmelidir.
- Testlerdeki sorular ünitelerin kazanımlarına göre ve yukarıda tablo hâlinde verilmiş becerileri dengeli şekilde ölçecek şekilde ve eşit ağırlıkta sorulmalıdır.
- Testler öğrencilerin zihinsel becerilerini geliştirmeye yönelik olmalıdır.
- Testlerde sınav yönergesi açıklanmalı, sınav için verilen sürenin uygunluğuna dikkat edilmelidir.
- Yazılı sınavlarda nesnel bir ölçme yapabilmek için sorularla birlikte değerlendirme formları hazırlanıp not dağılımı ve yüzdeleri belirlenmelidir. Yazılıdan önce not dağılımı, yazılıdan sonra doğru cevaplar öğrencilere duyurulmalıdır.

**TÜRK EDEBİYATI DERSİ /DİL ve ANLATIM DERSİ
DERS MÜFREDATI/PROGRAMI AÇIKLAMALAR**

**TÜRK EDEBİYATI DERSİ /DİL ve ANLATIM DERSİ
DERS MÜFREDATI/PROGRAMI AÇIKLAMALAR**

C. DEĞERLENDİRME

Değerlendirme, ölçmeyle varılan sonuçlar hakkında verilen kararlar bütünüdür. Bu nedenle objektif olmalıdır. Sınav, ödev, proje ve gözlem sonuçları öğrencilerle beraber değerlendirilmelidir. Öğretmenin, öğrencilerin değerlendirme sürecinde eksikliklerin belirlenip öğrencilere hatalarını düzeltme fırsatı tanınmalıdır. Türk Edebiyatı Programı'nda değerlendirme, aşağıdaki aşamalar doğrultusunda yapılmalıdır:

1.Süreç Değerlendirme

Süreç değerlendirme öğrencinin öğrenme öğretme sürecinde yaptığı projeler, ödevler, sunular vb. çalışmalar ile ders içi etkinlikleri gözlemlenip değerlendirmeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Sürecin değerlendirilmesinde "Ekler" bölümündeki örnek formlar kullanılması önerilmiştir. Sınıfın şartlarına, çevrenin durumuna göre bu formlar geliştirilebilir. Bunların hepsinin birlikte kullanılmasında zorunluluk yoktur. Aşağıda süreç değerlendirmeye yönelik yapılacak çalışmalarla ilgili ana başlıklar önerilmiştir.

- Okumayı gözlemeleme (Anlatmaya bağlı metinleri okuma, öğretici metinleri okuma, şiir okuma)
- Anlamayı gözlemeleme (Metni anlama)
- Metin inceleme ve yorumlamayı gözlemeleme
- Metin oluşturma (Anlatmaya bağlı metin, şiir, öğretici metin)

Öğrenme öğretme sürecinde öğrencinin performansını değerlendirirken aşağıdaki ana başlıklara ölçek hazırlayıp kullanmak yerinde olacaktır.

- Kitap okuma (Yüz temel eser kaynak olarak kullanılır.)
- Anma ve kutlama programları
- Ödevler
- Projeler
- Şiir ezberleme
- Tartışma
- Sözlü sunum
- Münazara

Öğrencilerin süreçteki başarılarını değerlendirmek için öğrenci ürün dosyaları (portfolyo) kullanılmalıdır. Öğrenci ürün dosyası, öğrencinin öğrenme süreci içinde yaptığı çalışmalardan kendince en iyi gördüğü çalışmaları sakladığı dosyadır. Bu dosyaya yıl boyunca dört-beş üründen fazla ürün konmamalıdır. Öğrenci ürün dosyalarına konulacak ürünlerin planlaması önceden yapılmalı, çalışma süreci öğretmen tarafından izlenmelidir. Öğrencinin, ürün dosyasına seçtiği ürünlerini koyma gerekçelerini açıklaması sağlanmalıdır. Bu ürünlerle ilgili olarak: "Bu çalışmadan neler öğrendim, bu

**TÜRK EDEBİYATI DERSİ /DİL ve ANLATIM DERSİ
DERS MÜFREDATI/PROGRAMI AÇIKLAMALAR**

çalışmada nerede zorlandım, bu çalışmadan hoşlanma/hoslanmama nedenleri vb.” sorulara cevap olacak şekilde öz değerlendirme yapmaları sağlanmalıdır. Ayrıca bu çalışmaları, öğretmenin ölçeklendirilmiş şekilde değerlendirmesi gerekmektedir. Öğretmen, öğrenci ürün dosyalarını her dönem en az iki kez incelemeli; öğrencilerin ürünleriyle ilgili yaptığı hataları belirledikten sonra, öğrencilerden çalışmalarında gerekli düzeltmeleri yapıp dosyalarına koymalarını istemelidir. Ekler bölümünde ürün dosyalarında yapılacak değerlendirmelerle ilgili örnek ölçekler verilmiştir. Sınıfın, şartların, çevrenin durumuna göre bu formlar geliştirilebilir. Bunların hepsinin birlikte kullanılmasında zorunluluk yoktur. Öğrencilerin Türk Edebiyatı dersi ürün dosyasında çalışma örnekleri aşağıda verilmiştir.

- Proje
- Araştırma ve sunum
- Okunan kitabı değerlendirme (Yüz temel eserden hareketle)
- Otobiyografi
- Biyografi
- Anlatmaya bağlı metinler
- Şiirler
- Şiir incelemeleri
- Roman incelemeleri
- Kitap incelemeleri

Yukarıdaki süreç değerlendirmede kullanılan gözlem formları, performans değerlendirme çalışmaları, öğrenci ürün dosyası, yıllık ödev notu veya kanaat notu olarak kullanılır.

2. Sonuç Değerlendirme

Sonuç değerlendirme, öğrenme öğretme süreci sonunda öğrencinin elde ettiği kazanımları gözlemek ve sonuçlar hakkında karara varma sürecidir. Bu amaçla çoktan seçmeli, eşleştirmeli, uzun cevaplı, kısa cevaplı vb. sorulardan oluşan testler kullanılabilir. İzlemesi yapılacak ünite veya üniteler önceden belirlenir.

Ünite veya ünitelerdeki kazanımlardan ve becerilerden hareketle ünitenin içeriğine uygun testler belirlenir. Test için hazırlanan sorularda kazanımların ve becerilerin dengeli dağılımına; ünitedeki kazanım ve becerileri kapsamına dikkat edilmelidir.

**TÜRK EDEBİYATI DERSİ /DİL ve ANLATIM DERSİ
DERS MÜFREDATI/PROGRAMI AÇIKLAMALAR**

Öğrencileri değerlendirirken amaç yalnızca not vermek olmamalıdır. Aynı zamanda öğrencilerin kazanımlarla ilgili eksiklikleri belirlenmeli ve bu eksiklikleri gidermeye yönelik önlemler alınmalıdır. Öğrenci ders dışı etkinliklere teşvik edilmelidir. Okuma etkinliklerinde öğrenciler doğru ve etkili okumaya özendirilmelidir. Ders işlenişi bitiminde yapılan değerlendirmeler sonucu gerek duyulursa ek çalışmalar yapılmalıdır.

**TÜRK EDEBİYATI DERSİ /DİL ve ANLATIM DERSİ
DERS MÜFREDATI/PROGRAMI AÇIKLAMALAR**

13.EKLER

EK 1: Kitap Okuma Öz Değerlendirme Ölçeği

Yönerge: Kitabı okuduktan sonra aşağıdaki boşlukları doldurunuz. Yapmanız gerekenleri yazınız.

Öğrencinin Adı- Soyadı:

Tarih:

Ölçütler	Dereceler		
	Evet	Kısmen	Hayır
Okuma amacımı belirledim.			
Konuyla ilgili önceki bilgilerimi hatırladım.			
Okuyacaklarımla ilgili tahminlerde bulundum.			
Dikkatli okudum.			
Okuduklarımı zihnimde canlandırdım .			
Okurken, metnin sonucuyla ilgili tahminlerde bulundum.			
Karakterin duygu ve düşüncelerini anlayabildim.			
Okuduğum hikâyenin öğelerini belirledim.			
Önemli düşünceleri fark edip, notlar aldım.			
Anlamadığım yerleri tekrar okudum.			
Okuduklarımı başkalarıyla tartıştım.			
Okuduklarımı özetledim.			

İyi bir okuyucu olmak ve okuma alışkanlığı kazanmak için yapmam gerekenler:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**TÜRK EDEBİYATI DERSİ /DİL ve ANLATIM DERSİ
DERS MÜFREDATI/PROGRAMI AÇIKLAMALAR**

EK:2

TESTLERDE KULLANILACAK SORU DAĞILIM ÇİZELGESİ

YÖNERGE: Öğretmen, testlere yönelik soru hazırlamadan önce aşağıda verilen soru dağılımını örnek olarak çizelge hazırlayıp buna uygun soru hazırlamalıdır. Yapılacak çizelge ve soru sayıları ölçülecek beceri ve kazanımlara uygun olmalıdır

BECERİ	ÖLÇÜLECEK ALT BECERİLER	Hazırlanacak soru sayısı
Eleştirel düşünme becerisi	Yazarın yazma amacını tartışır.	1
	Metinden sonuçlar çıkarır.	1
	Temayı belirler.	1
	Sosyal hayatın metne yansıdığı biçimini tartışır	1
Yaratıcı Düşünme Becerisi	Metinden mesaj çıkarır.	1
	Bir konu veya tema ile ilgili düşüncelerini açıklar.	1
	Son tarafı verilmiş bir metnin önceki bölümlerini tahmin eder.	1
	Olay veya durumların sonucunu tahmin eder.	1
İletişim Becerisi	Metinde olay örgüsünün gelişimini fark eder.	1
Araştırma sorgulama becerisi	Metnin yazıldığı dönemle ilişkisini belirler.	1
Problem çözme becerisi	Mantıksal sıralama yapar.	1
	Temel düşünceyi destekleyen yardımcı düşünceleri sıralar.	1
	Kişi-mekân ilişkisini belirler.	1
	Söz gruplarının metinde kazandığı anlam değerini belirler.	1
	Metinle yazarın edebî kişiliği arasında ilişki kurar.	1
Karar verme becerisi	Metni değerlendirerek genel bir yargıya varır.	1
	Bir cümlede bırakılan boşlukları uygun şekilde tamamlar.	1

**TÜRK EDEBİYATI DERSİ /DİL ve ANLATIM DERSİ
DERS MÜFREDATI/PROGRAMI AÇIKLAMALAR**

Ek 3: Öğrenci Ürün Dosyası

Öğrencinin
Adı ve Soyadı:

Tarih:

ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYAMIN İÇİNDEKİLER

Çalışmalarım	Bu çalışmayı saklama nedenim.
1.
2.
3.
4.
5	
6	

**TÜRK EDEBİYATI DERSİ /DİL ve ANLATIM DERSİ
DERS MÜFREDATI/PROGRAMI AÇIKLAMALAR**

EK 5: Grup Değerlendirme Formu (Gözlem Örneği)

Grubun Adı:

Sınıfı:

Yönerge: Aşağıdaki her bir ölçütü grubun hangi düzeyde yeterli olduğunu göz önüne alarak değerlendiriniz.

BECERİLER	DERECELER				
	(5) Her zaman	(4) Sıklıkla	(3) Bazen	(2) Çok az	(1) Hiçbir zaman
Grup üyeleri birbirleriyle yardımlaşır.					
Grup üyeleri birbirlerinin düşüncelerini dinler.					
Grup üyelerinin her biri çalışmalarda rol alır.					
Grup üyeleri birbirlerinin düşüncelerine ve çabalarına saygı gösterir.					
Grubun her üyesi birbirleriyle etkileşim içerisinde tartışır.					
Grup üyeleri ulaştıkları sonucu birbirlerine iletir.					
Grup üyeleri bireysel sorumluluklarını yerine getirir.					
Grup üyeleri bilgilerini diğerleriyle tartışır.					
Grup üyeleri birbirlerine güvenir.					
Grup üyeleri birbirlerini cesaretlendirir.					
Grup üyeleri söz hakkının adil bir biçimde paylaşılmasına özen gösterir.					
Grupta birbiriyle çatışan görüşler olduğunda, gruptakiler bunları tartışmaya açarlar.					
Çalıştıkları konuda, grup üyeleri ortak bir görüş oluşturur.					
Grup üyeleri birlikte çalışmaktan hoşlanır.					
TOPLAM					

YORUMLAR:

.....

.....

**TÜRK EDEBİYATI DERSİ /DİL ve ANLATIM DERSİ
DERS MÜFREDATI/PROGRAMI AÇIKLAMALAR**

-----X100

Öğrencinin alabileceği en yüksek puan

3.Bu formdan öğrencinin alabileceği en yüksek puan 55'tir.

**TÜRK EDEBİYATI DERSİ /DİL ve ANLATIM DERSİ
DERS MÜFREDATI/PROGRAMI AÇIKLAMALAR**

3.Bu formdan öğrencinin alabileceği en yüksek puan 35'tir.

**TÜRK EDEBİYATI DERSİ /DİL ve ANLATIM DERSİ
DERS MÜFREDATI/PROGRAMI AÇIKLAMALAR**

Öğrencinin alabileceği en yüksek puan
3.Bu formdan öğrencinin alabileceği en yüksek puan 55'tir.

